

1.B, 2. C, 3. B, 4. C, 5. B, 6. B, 7. C, 8. C, 9. B, 10. B, 11. B, 12. C, 13. D, 14. B, 15. B, 16. B, 17. C, 18. D, 19. B, 20. B

6-bob testlari kaliti:

1.B, 2. B, 3. C, 4. B, 5. C, 6. B, 7. B, 8. B, 9. B, 10. B, 11. B, 12. B, 13. A, 14. B, 15. B, 16. C, 17. B, 18. B, 19. B, 20. B

7-bob testlari kaliti:

1.C, 2. C, 3. B, 4. B, 5. B, 6. C, 7. B, 8. B, 9. C, 10. C, 11. C, 12. D, 13. B, 14. B, 15. B, 16. B, 17. B, 18. B, 19. A, 20. B

8-bob testlari kaliti:

1.B, 2. C, 3. C, 4. D, 5. C, 6. C, 7. B, 8. D, 9. C, 10. C, 11. B, 12. B, 13. C, 14. D, 15. D, 16. B, 17. B, 18. D, 19. B, 20. C

**OLIGOFRENOPEDAGOGLARNI PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI
SHAKLLANTIRISH UCHUN EXTIMOLI MUAMMOLI VAZİYATLAR VA
ULARNING YECHIMI**

1-MUAMMO: Yengil intellektual zaiflikka ega o‘quvchi matematika darsida murakkab misollarni bajara olmay chalg‘iydi.

TAHLIL:

- O‘quvchining kognitiv rivojlanish darajasi pastroq.
- Murakkab vazifalarni bir bosqichda qabul qilish qiyin.
- Diqqat beqarorligi bunga qo‘shimcha qiyinchilik yaratadi.

- Vazifa uning **yaqin rivojlanish zonasidan (ZPD)** chiqib ketgan.

YECHIM:

1. **Vazifani soddalashtiring:**
— 1 ta katta masala o‘rniga 3 ta sodda misol.
2. **Bosqichma-bosqich tushuntiring:**
— “Avval + belgilarini topamiz, keyin raqamlarni qo‘shamiz”.
3. **Vizual yordamlar qo‘llang:**
— rangli bloklar, kartochkalar, chizilmalar.
4. **Kichik muvaffaqiyatlarni darhol rag‘batlantiring:**
— “Zo‘r! Yana bittasini qilamiz.”
5. **Takrorlash orqali mustahkamlash:**
— har kuni 5 daqiqa “tez misollar”.

2-MUAMMO: Nutq rivojlanishida kechikishi bo‘lgan bola sinfda fikr bildirishga uyaladi.

TAHLIL:

- Nutq shakllanishi kechikkan.
- Lug‘at boyligi kam.
- Jamoa ichida o‘zini noqulay his qiladi.
- Nutq bilan bog‘liq psixologik to‘siq mavjud.

YECHIM:

1. **Logopedik individual mashg‘ulotlar:**
— 5–10 daqiqalik qisqa mashqlar.
2. **Rasm asosida gapirtirish:**
— “Bu nima? U nima qilayapti?”
3. **Qisqa dialoglardan boshlang:**
— “Sizning ismingiz nima?”
4. **Juftlikda ishlash:**
— tengdosh bilan qisqa savol-javob.
5. **Har bir gap uchun kichik rag‘bat:**
— “Barakalla, juda yaxshi aytding!”

3-MUAMMO: Sinfda o‘quvchilar intellektual nuqsonli bola bilan kulishmoqda.

TAHLIL:

- Stereotiplar mavjud.
- Empatiya yetishmaydi.
- O‘quvchilar nogironlik haqida bilimga ega emas.

YECHIM:

1. **Darhol aralashish:**
— “Biz bir-birimizni hurmat qilamiz”.
2. **Kichik 10 daqiqalik tarbiyaviy suhbat:**
— hamma odamlarning farqlanishi haqida.

3. **Hamkorlik o‘yinlari:**
— jamoaviy vazifalar.
4. **Ota-onalar bilan suhbat:**
— uyda ham hurmat madaniyatini o‘rgatish.
5. **Insonparvarlik bo‘yicha haftalik mini-treninglar.**

4-MUAMMO: O‘qituvchi Individual Ta’lim Dasturini tuza olmayapti.

TAHLIL:

- ITD tajribasi yo‘q.
- Maqsad va vazifani aniqlashda qiynaladi.
- O‘quvchi diagnostikasi yetarli emas.

YECHIM:

1. **Tayyor ITD shablonlaridan foydalaning.**
2. **Psixolog va defektolog bilan birgalikda tuzing.**
3. **O‘quvchining kuchli va zaif tomonlarini aniqlang:**
— diqqat, xotira, nutq, harakat.
4. **Maqsadlarni SMART usulida qo‘ying:**
— aniq, o‘lchovli.
5. **Haftalik monitoring jadvalini kiritish.**

5-MUAMMO: O‘quvchi o‘qigan narsasini eslab qola olmaydi.

TAHLIL:

- Xotira jarayonlari sust.
- Eshitish yoki ko‘rish orqali idrok etish sust.
- Bilimlarni kodlash qiyin.

YECHIM:

1. **Qisqa matnlardan boshlang:**
— 1–2 jumla bo‘laklar.
2. **Xotira kartochkalari:**
— rasm-so‘z, rasm-gap.
3. **Audiovizual takror:**
— qisqa video + izoh.
4. **Bo‘laklab o‘qitish:**
— “avval bu qism, keyin shu qism”.
5. **Kunlik 5 daqiqa “eslab aytish” mashqi.**

6-MUAMMO: Ota-ona farzandidagi nuqsonni tan olmaydi.

TAHLIL:

- Inkordan qo‘rqish, uyat hissi.
- “Mening bolam boshqacha emas” degan fikr.

- Ota-onada bilim yetishmaydi.

YECHIM:

1. **Diagnosticani yumshoq tushuntiring:**
— ilmiy atamalarni soddalashtirib.
2. **Real misollar keltiring:**
— “Biz shu mashqlarni qilsak, natija yaxshilanadi”.
3. **Uy mashqlarini ko’rsatib bering.**
4. **Ota-ona bilan muntazam aloqada bo’ling.**
5. **Qiziqarli seminarlar tashkil qiling.**

7-MUAMMO: Bola shovqinda ishlay olmaydi.

TAHLIL:

- Sensor sezgirlik yuqori.
- Diqqat tez buziladi.
- Haddan tashqari stimul ta’sir qiladi.

YECHIM:

1. **Tinch ish burchagi yarating.**
2. **Shovqin kamaytiruvchi quloqchinlar.**
3. **Diqqatni jamlash mashqlari:**
— “Bir nuqtaga qarash”, “5 nafas olish”.
4. **Resurs xonasida 10-daqiqalik tanaffus.**
5. **Vazifalarni qisqa bo’laklarga bo’lish.**

8-MUAMMO: O’quvchi ishni boshlaydi, lekin yakunlamaydi.

TAHLIL:

- Impulsivlik.
- Vazifa juda katta tuyuladi.
- Motivatsiya past.

YECHIM:

1. **Topshiriqni bo’laklarga bo’ling:**
— 3 qism: boshlanish – o’rtasi – yakun.
2. **Har bo’lakdan keyin kichik rag’bat:**
— sticker, maqtov.
3. **“3 daqiqalik ish” qaydasi:**
— 3 daqiqa davomida faqat vazifaga e’tibor.
4. **O’yin elementlarini qo’shing.**
5. **Yutuq jurnali yuriting.**

9-MUAMMO: Ko‘zi ojiz o‘quvchi matnlarni bajara olmayapti.

TAHLIL:

- Tiflo vositalar yetishmaydi.
- Material vizual ko‘rinishga bog‘liq.

YECHIM:

1. **Audio topshiriqlar.**
2. **Braille matnlari.**
3. **Ekran o‘quvchi dasturlar:**
— JAWS, NVDA.
4. **Qo‘llab-quvvatlovchi o‘qituvchi.**

10-MUAMMO: Eshitishida nuqson bo‘lgan o‘quvchi darsni tushunmayapti.

TAHLIL:

- Tovush qabul qilish yetarli emas.
- Vizual material yetishmaydi.

YECHIM:

1. **Katta, aniq lab harakatlari bilan gapiring.**
2. **Subtitrlı videolar.**
3. **Imo-ishora tarjimoni.**
4. **Ko‘rgazmalı materiallar.**
5. **Qisqa yozma izohlar berish.**

11-MUAMMO: VR darsda o‘quvchini qo‘rqitdi.

TAHLIL:

- Sensor yuklama yuqori.
- Yangi texnologiya stress keltirgan.

YECHIM:

1. **Gradual adaptatsiya (bosqichma-bosqich):**
— rasm → video → oddiy VR → murakkab VR.
2. **Psixologik tayyorlash.**
3. **O‘quvchiga mos VR kontent tanlash.**
4. **Tanaffus texnikalari.**

12-MUAMMO: Resurslar cheklangan, maxsus jihozlar yo‘q.

TAHLIL:

- Ta’lim sifati pasayadi.

- O'qituvchi qo'shimcha kuch sarflashi kerak.

YECHIM:

1. **Mahalla bilan hamkorlik:**
— homiy topish.
2. **Grantlar:**
— "Inclusive Education" loyihalari.
3. **Arzon, qo'lbola o'quv materiallari yaratish.**
4. **Mobil ilovalardan foydalanish.**

13-MUAMMO: Agressiv xatti-harakat.

TAHLIL:

- Emotsional barqarorlik past.
- Stress, charchoq, sensor toliqish.

YECHIM:

1. **Tinchlantiruvchi mashqlar:**
— nafas, stress-shar.
2. **Sensor tanaffus.**
3. **Muammo sababini aniqlash:**
— ochlik, charchoq, qo'rqish.
4. **To'g'ri rag'batlantirish:**
— "Sen tinchlanganing uchun rahmat".

14-MUAMMO: Bola darsni rad qiladi.

TAHLIL:

- Motivatsiya yo'q.
- Vazifa qiyin yoki zerikarli.
- Qiziqishi hisobga olinmagan.

YECHIM:

1. **Qiziqishidan boshlang:**
— mashina yoqtirsa, masalani mashina rasmi bilan.
2. **O'yinli metodlar.**
3. **Tanlov bering:**
— "Avval o'yinmi yoki yozishmi?"
4. **Kichik yutuqlarni ko'rsating.**

15-MUAMMO: Sinfda bolalar ko'p, individual ishlashga vaqt yetmaydi.

TAHLIL:

- Katta sinf.

- Har bir o‘quvchi turlicha ehtiyojga ega.

YECHIM:

1. **Stansiyalar usuli:**
— har guruhda turli faoliyat.
2. **Peer-tutor tizimi:**
— kuchli bola yordamchi bo‘ladi.
3. **Korreksion mashqlarni kichik guruhga berish.**
4. **Tayyorgarlikli o‘yinlar.**

16-MUAMMO: O‘qituvchi xatolarini aniqlay olmayapti.

TAHLIL:

- Refleksiv ko‘nikma past.
- O‘ziga yozma tahlil qilmaydi.

YECHIM:

1. **Refleksiv jurnal:**
— har darsdan keyin 3 savol.
2. **Videodars yozib tahlil qilish.**
3. **Mentor bilan fikr almashish.**
4. **Metodbirlashma orqali tahlil qilish.**

17-MUAMMO: O‘quvchi tez-tez stressga tushadi.

TAHLIL:

- Hissiy regulyatsiya past.
- Atrofdagilar ovozi, tartibsizlik ta’sir qiladi.

YECHIM:

1. **Stress burchagi yaratish.**
2. **Sensor o‘yinlar:**
— qum, loviya, yumshoq plastiklar.
3. **Nafas mashqlari.**
4. **Maktab + oila hamkorlikda hissiy reja tuzish.**

18-MUAMMO: Uy vazifasini ota-ona o‘rniga bajarib beradi.

TAHLIL:

- Ota-ona “yordam” deb noto‘g‘ri yondashyapti.
- O‘quvchi mustaqillikni yo‘qotadi.

YECHIM:

1. **Ota-onaga vaziyatni tushuntiring:**
— yordamning chegarasini ayting.
2. **Soddalashtirilgan uy vazifalari bering.**
3. **Ota-onaga qo'llanma:**
— “Qanday qilib bola o‘zi bajarsin?”
4. **Mustaqil bajargan uchun alohida rag‘bat.**

19-MUAMMO: Ikki bola janjal qildi.

TAHLIL:

- Konflikt ko‘nikmalari past.
- Emotsiyalarni boshqarish qiyin.

YECHIM:

1. **Har birini alohida tinchlantirish.**
2. **Navbat bilan gapirish qoidasini qo'llash.**
3. **“Men-gaplari” texnikasi:**
— “Men xafa bo‘ldim”, “Men tushunmadim”.
4. **Oraliq kelishuv:**
— 2–3 bandlik shartnoma.

20-MUAMMO: O‘quvchi sinf jamoasiga qo‘shila olmayapti.

TAHLIL:

- Ijtimoiy kompetensiya past.
- O‘zini noqulay his qiladi.
- Tengdoshlar tomonidan qabul qilinish masalasi mavjud.

YECHIM:

1. **Kichik guruhlar orqali integratsiya.**
2. **“Buddy system” — qo'llab-quvvatlovchi do'st tayinlash.**
3. **Mahalla loyihalarida ishtirok.**
4. **Sinf ichida turli rollar berish:**
— material tarqatuvchi, yordamchi, yetakchi.